

Učitel má šanci poznat, že se s dítětem něco nedobrého děje

Na pomoc učitelům, kteří objeví ve své třídě ohrožené dítě, se chystá Centrum rodinné terapie Horizont v Praze 10, které pracuje v rámci Domu tří přání. Co konkrétně nabízejí, to nám vysvětlila speciální pedagožka Irena Kulhánková.

V naší práci se setkáváme s rodinami, které jsou už v takové fázi, že hrozí odebrání dětí z rodiny. Naším záměrem je podchytávat včas ve školách ohrožené děti. To je hlavní myšlenkou našeho zařízení Horizont. Zajímáme se o preventivní rovinu, víme, že školství má malou kapacitu na to, aby mohlo pracovat s celou rodinou. Proto bychom rádi spolupracovali se školami, výchovnými poradci, metodiky prevence a celým rezortem školství, který má na starosti prevenci rizikového chování, a nabídli jim spolupráci s rodinami ohrožených dětí.

Můžete nám přiblížit, jak si to prakticky představujete?

Chceme se zatím zaměřit na region Prahy 10. Máme seznam škol, budeme kontaktovat jejich ředitele i výchovné poradce s nabídkou a s představením našich služeb. Velmi rádi bychom se dostali až k učitelům, kteří stojí v první linii a nejspíš si mohou všimnout, že se s dítětem něco divného děje. Učitelé jsou ti první, kdo nějaké náznaky zachytí. Často jsou velmi ochromeni, bojí se problém nahlas pojmenovat, aby se jim to nevymstilo, aby za své upozornění nebyli nějak postíženi. Chtěli bychom poskytnout například seminář pro učitele, aby uměli situaci vyhodnotit a věděli, jak dál postupovat, na koho se obrátit.

Čeho si tedy mají učitelé všimnout a na koho se mohou obrátit?

Jsou to často drobné náznaky, dítě se v chování nějak změní. Může začít zlobit nebo se naopak stáhnout do ústraní, často se zhorší v prospěchu, nenosí pomůcky, nemá svačiny nebo úkoly, může mít zanedbané oblečení, může nějak jinak reagovat v kolektivu. Pak samozřejmě jsou případy,

že se děti stanou oběťmi šikany nebo těmi, kdo šikanují. Indikátorů je hodně a učitel má možnost vyhodnotit, jestli s tím má, nebo nemá něco dělat. Ideální je varianta, kdy se mu podaří navázat kontakt s dítětem třeba i s pomocí psychologa nebo výchovného poradce. Ale potom je potřeba komunikovat s rodinou, aby i ta věděla, že je něco špatně.

Myslíte, že učitelé mají kapacitu, schopnosti a zájem tyto věci sledovat?

Realisticky očekávám, že existuje určité procento učitelů, kteří se na to chtějí takto dívat. Při přímé komunikaci s učiteli se od nich dozvídám, že je to zajímavá, že si toho všimají. Jenomže to třeba už nechťejí nebo neumějí řešit. Ale myslím si, že by se ochota ře-

Dejme tomu, že si učitel všimne něčeho, co není v pořádku. Co má v tuto chvíli udělat?

Má možnost vyřešit vše ve škole nebo se může obrátit přímo na nás, může zavolat a poradit se. Můžeme mluvit o tom, čeho si všiml, co se děje, jaké kroky už udělal, čeho se obává, co můžeme udělat my. Pomůžeme rozšířovat problém a poradit další dobrý postup. Můžeme přijít do školy a s učitelem i žákem promluvit, po domluvě s dítětem oslovit také rodiče s nějakou nabídkou řešení. Můžeme kantora v tom procesu řešení situace doprovázet a posílit ho v tom, že zodpovědnost nese jen on. Pak jsou případy, kdy už je nutná ohlašovací povinnost. Tam je potřeba do hry vtáhnout OSPOD a sociální pracovníci. Je důležité informace dobře předat a být dobrým prostředníkem, aby byl učitel vyslyšen a OSPOD nabídl rodině svoje možnosti.

hrozby na ně číhají ze všech stran. V době, kdy hledají samy sebe, jsou součástí různé internetové komunikace, mají potíže zapadnout do kolektivu, některé děti jsou vyřazené. Často jsou rodiče dlouho v práci a dětem vzniká velký prostor pro rizikové činnosti. Přes sociální sítě jsou oslovovány různými lidmi, kteří zneužívají vnitřní osamělost, kterou děti často prožívají. Děti potřebují sdílet to, co se jim v životě děje, svoje trápení, a dospělí na ně často nemají čas.

Dá se charakterizovat, s čím se teď nejvíce setkáváte? Jsou nějaké nové trendy?

Pořád mě překvapuje, jak těžké je podchytit ne fyzické, ale psychické násilí. Nejvíce překvapující je, jak moc si mohou lidé ubližovat, aniž by na sebe sáhli, a jak je to těžké odhalit. Co naopak je trend, který sleduju velmi ráda, je snaha mnohem více dětem naslouchat. Názor dětí je velmi cenný. Je velmi ryzí, není ovlivněn konvencemi. Děti říkají velmi jasně svoje přání a potřeby, jenom my dospělí tomu nechceme rozumět, nechceme to slyšet. Ve chvíli, kdy nám dítě začne věřit, tak samo má klíč k tomu, co by mělo být jinak. Pak je třeba vést dospělé k žádoucí změně.

Jak přesvědčíte učitele, aby se nebáli případ oznámit? Přece jen by mohli svým podezřením i ublížit.

Moje dosavadní zkušenost je taková, že když učitel ví, že v tom není sám, že to s ním někdo řeší a zodpovědnost má i škola a další organizace, tak se míra jeho úzkosti rozplyne. Naopak je pro kantory osvobuzující vše probrat a dělat kroky společně. Učitelé jsou ve složitých rolích, a proto si myslím, že nemohou problém řešit sami. Pro mě je to vzkaz všem učitelům: nebojte se nás kontaktovat a pojdme ty situace prostě řešit. Budeme společně dělat užitečnou věc.

Zlata ŠTÁSTKOVÁ

FOTO: Alena TUČIMOVÁ

šit problémy dětí měla stát součástí výchovy ve školství. Učitel stráví s dětmi ohromné množství času, může je pozorovat v jejich vývoji, a má proto šanci mnoho věcí objevit.

Přibývá podle vašich zkušeností dětí, které vaši pomoc potřebují?

Domnívám se, že ano. Děti jsou ohrožené už samotným fungováním společnosti,